

Формування дорослості пов'язане з розвитком самостійності підлітків. Якщо вихователі свідомо надають дитині самостійність, то між почуттям дорослості, що формується у підлітка, і ставленням до нього дорослих суперечностей не виникає, а тому в підлітка не має незадоволення ставленням дорослих. У зв'язку з цим немає й підстав для вияву різних форм протесту. Якщо ж вихователі продовжують ставитися до підлітка, як до маленького, то виникає суперечність між цим ставленням і почуттям дорослості підлітка [1, с.97].

Педагогам, як і батькам підлітків, які поступово дорослішають, іноді буває дуже складно обрати правильну модель поведінки у стосунках з підлітком. З одного боку, вони визнають факт дорослішання підлітка, розширюють сферу його діяльності, підвищують фізичні навантаження, змінюють норми його оцінювання, але разом з цим продовжують ставитися до підлітка як до дитини. З іншого боку, незавершеність фізичного розвитку підлітка, його невеликий життєвий досвід не дозволяють йому самому вважати себе дорослим. Також підлітки не можуть себе забезпечувати фінансово. Все це змушує їх відчувати свою залежність від дорослих, яка проявляється у різних формах. Перша найпоширеніша форма залежності підлітка від дорослих – це пряме безпосереднє підпорядкування підлітка волі дорослого. У навчальних закладах такі стосунки складаються там, де панує авторитарний стиль виховання, де учня сприймають як матеріал, з якого можна ліпити те, що визначили дорослі. Така позиція педагогів породжує агресію зі сторони підлітка (явну або приховану) і навчити його толерантності дуже важко, адже він сам є об'єктом нетерпимості зі сторони дорослих.

Інша форма залежності підлітка від дорослого може проявлятися у вигляді протекціонізму. Тобто дорослі постійно допомагають підліткам, намагаються все зробити за них, постійно опікуються їх проблемами, не дають можливості проявити самостійність. Така модель стосунків дорослих з підлітками породжує інфантилізм, егоцентризм, низькі комунікативні здібності, підвищену конфліктність. Це може стати серйозною перешкодою у вихованні толерантної свідомості школярів і їх толерантного ставлення до інших людей.

Найоптимальнішим шляхом формування дорослості підлітка є шлях надання йому самостійності. Виховна робота має бути спрямована на формування окремих якостей особистості, що відображають певні етапи дорослішання: відповідальності, емоційної стабільності, самостійності, умінні відстоювати свої погляди, судження. Толерантність як інтегративна якість особистості у молодшому підлітковому віці є необхідною складовою у формуванні дорослого ставлення до життя, адже вона допомагає зважено і спокійно вирішувати складні питання і проблеми, враховувати інші точки зору, думки та погляди однолітків або дорослих. Педагогам слід звернути увагу на власні стереотипи та упередження, адже вони також впливають на формування толерантної або інтолерантної установки свідомості вихованця.

Для особи підліткового віку почуття дорослості є специфічною формою самосвідомості, соціальної за змістом [1, с.96]. Тому, саме підлітковий вік є найбільш чутливим до засвоєння соціальних цінностей.

Виховання толерантності як інтегративної якості молодших підлітків сприятиме у вирішенні проблеми соціалізації особистості, тому що процес виховання толерантності пов'язаний з формуванням самостійності, відповідальності, соціальної активності, розвитком критичного мислення. Толерантна особистість – це людина, яка усвідомлює себе частиною цілісного світу, і водночас розуміє, що всі люди є різними, виявляє повагу та сприймає інші точки зору, але при цьому не відмовляється від своїх переконань і визнає таке право за іншими. Отже, процес соціалізації толерантної особистості відбувається швидше і активніше, при цьому толерантна людина, оволодіваючи новими ролями і правилами, набуває здатності творити щось нове, неповторне, унікальне.

Таким чином, виховання толерантності, як якості особистості, що характеризується сукупністю сформованих знань норм моралі та загальнолюдських цінностей, вмінням використовувати їх у різних видах діяльності, проявляти у стосунках з іншими людьми, які відрізняються поглядами, національністю, мовою, культурою, звичаями, є необхідною умовою для вирішення проблеми гуманізації сучасної освіти.

Толерантність особистості, прийнята за мету виховного процесу, здатна допомогти у розв'язанні цілого ряду завдань сучасної педагогічної теорії і практики. Найбільш сприятливим віком для формування толерантності є підлітковий вік, тому при розробці виховних стратегій по вихованню толерантності слід враховувати вікові особливості молодших підлітків. Разом з тим проблема виховання толерантності у учнів 5-7-х класів має ще багато нерозкритих аспектів і потребує подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. *Виховання особистості: Підручник* / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.: іл.
2. Грива О. А. *Соціально-педагогічні основи формування толерантності у дітей і молоді в умовах полікультурного середовища: [монографія]* / О. А. Грива. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2005. – 228 с.
3. *Декларація принципів толерантності* / [Проголошена та підписана 16 листопада 1995 р.]. – Париж: ООН, 1996. – 16с. – (нормативний директивний правовий документ)
4. Капська А.Й. *Основні закономірності моделювання виховного процесу // Нові технології виховання / Капська А.Й.* – К.: ІСДО, 1995. – С.91-95

Олексюк-Казо Л.М.

ЗМІСТОВА ІНФОРМАЦІЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

В статті розглянуто вплив наукової і художньої інформації декоративно-прикладного мистецтва на систему національного виховання особистості майбутнього вчителя технологій.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, національне виховання, патріотизм, духовність, культура.

Актуальність статті. Формування національно свідомої, патріотично налаштованої студентської молоді вимагає наповнення всіх ланок навчально-виховного процесу у вищій школі змістом, в якому б відображалась справжня історія країни і народу, культурні традиції, українська символіка та забезпечувались можливості постійного духовного вдосконалення особистості. Сучасна вища школа формує не тільки високі професійні якості вчителя технологій, але й патріота, який не байдужий до долі України, національної освіти та української культури.

Актуальними для сучасної вищої педагогічної науки та освітньої практики є питання формування в молоді життєвих цінностей, орієнтування національної системи освіти на ідеї ствердження гуманістичності, національної самосвідомості, патріотичних почуттів, оволодіння цінностями української та світової культури, загальнолюдськими надбаннями.

Аналіз наукових досліджень. Національно-патріотичне виховання на традиціях українського народу одержало відображення в працях сучасних педагогів, таких як: В.Каюков, Б.Ступарик, О.Ярмоленко, Ю.Бондаренко, В.Довбищенко, П.Ігнатенко, М.Стельмахович, Г.Філіпчук та інших.

Декоративно-прикладне мистецтво передає духовні здобутки українського народу, споконвічне прагнення етносу одночасно з загальнолюдською системою культури. Тільки в середовищі національної культури з використанням надбань традиційної педагогіки можливо успішно розв'язувати завдання формування творчої, всебічно розвиненої особистості з високим рівнем національної самосвідомості. Певні дослідники-педагоги звертають увагу на вплив декоративно-прикладного мистецтва на трудове, естетичне, моральне виховання (С. Божович, С. Герасимов, І.Зязюн, Н.Кочережко, В.Прядко, Д.Джола), а Б.Лихачова, А.Блахут, О.Поліщук, Т.Сиротенко, С.Чебоненко, Л.Єнтіс, О.Гевко - доводять необхідність використання декоративно-прикладного мистецтва для поглиблення знань з історії культури України, збагачення і урізноманітнення практичної роботи. В процесі аналізу навчальних і виховних програм, підручників, посібників, методичних розробок з'ясувалось, що потенціал декоративно-прикладного мистецтва використовується не в повній мірі, що зумовлено низьким рівнем дослідження національного виховання студентської молоді на ґрунті вивчення декоративно-прикладного мистецтва та відсутності розробок практичного застосування з визначенням змісту національно-виховного впливу.

Мета статті полягає у визначенні сутнісно-змістової інформації декоративно-прикладного мистецтва, що сприятиме національному вихованню майбутніх вчителів технологій.

Вивчення історичних ракурсів народного декоративно-прикладного мистецтва виховує любов до рідного краю, української держави. Ми пишаємось тим, що з часів Київської Русі український народ розвивав різноманітні ремесла, про що свідчать літописні дані та описи іноземців. Художні ремесла ставили Київську Русь на рівень нарозвиненіших країн світу таких, як Візантія.

Знайомство з історією розвитку композиції формує естетично-художні засади, а також викликає почуття гордості за рідну країну, адже найдревніші стоянки епохи палеоліту, такі як, наприклад, Мезинська на Чернігівщині, дають цікаві матеріали, які підтверджують розвиток українських орнаментів з прадавніх часів. Браслети і фігурки пташок, виготовленні з кіла мамонта, прикрашені римованим зигзагоподібним та меандровим орнаментом. У мисливських палеолітичних племенах зигзагоподібний і меандрів орнамент відбивав прагнення людині втримати і зберегти за допомогою магічних знаків такі людські якості, як силу і доброту.

Важливим для розуміння композиційних закономірностей є закон традиції, який тісно пов'язаний з художньою спадщиною, генетичним кодом художньої традиції. Характер цього зв'язку історично визначився в різноманітних структурах художньої системи: канонічної, традиційної і новаторської. Художня традиція регулює складний процес відбору, освоєння, трансляції і розвитку історичного соціокультурного досвіду. В українській народній творчості знайшли місце найвідоміші канонічні культури: трипільська, скіфська, антична, ранньослав'янська, древньоруська та інші. Але і розвиток новаторської художньої структури неможливий без традицій та професійної майстерності. Закон традиції забезпечує прямий вихід на етнічну та світову художню пам'ять.

Згадуючи інтер'єрні особливості художньої системи житла українця в законі цілісності наголос робиться на локальних особливостях кожного регіону України. Гуцульська хата з дерев'яними «митими» стінами, в якій меблі, посуд та інші предмети прикрашені різбленням та випалюванням, піч виблискує кахлями, ліжко вкрите ліжником, а на стіні - ікони на склі, поруч підвішені писанки тощо - повна гармонія, яка не втратила свого значення сьогодні. В Карпатах досить широко представлені подібні інтер'єри, а стилізовані варіанти «під старовину» розкидані по всій країні. Батьківська оселя, мала батьківщина викликають щирі патріотичні почуття в душі кожного українця.

З безпосереднім використанням творів декоративно-прикладного мистецтва пов'язана перш за все функціонально-ужиткова інформація, але в них також зберігаються відомості національної орієнтації. Основними носіями широкого спектру цієї інформації є композиційні елементи форми твору (знак, символ, метафора, алегорія, емблема) та оздоблення. Всі ці елементи є семантичними засобами, які студенти вивчають у розділі «Композиція декоративно-прикладних творів».

Особливо важливими для формування національних почуттів, національної самосвідомості в інформаційному полі теорії декоративно-прикладного мистецтва є розділ «Символи і знакові системи», який вводить студентів в сферу українського символічно-знакового зображення, починаючи з трипільської культури, та розділ «Види декоративно-прикладного мистецтва», де розглядаються типові для України види творчості: вишивання, в'язання, писанкарство тощо.

Українська система символічного відображення світу належить до найдавніших і найбагатших систем традиційної культури на планеті, чим по праву пишаємось і виховуємо гордість за Україну в майбутніх вчителів технологій. Давні традиційні символи, пов'язані з світобудовою: знаки вогню і води, сонячні та місячні символи, а також міфологічний неперевершений образ світового дерева, або Дерева життя, рослинні і тваринні символи несуть у собі світовпорядковуючі уявлення українців, філософію народної творчості.

В національному вихованні великий духовний потенціал належить рідній мові, яка є могутнім засобом єднання народу, консолідації його національних сил. Декоративно-прикладне мистецтво має великі можливості для розвитку рідної української мови, тому що звучання назв технік вишивання: «барвінки», «солов'їні вічка», «курячий брід», «кривульки», «вівсюг», «через чисницю» тощо знайомить студентів з мелодикою української мови, збагачує їх словарний запас, концентруючи в собі весь культурно-історичний шлях нації. Безмежна народна фантазія щодо варіативності художньо-технічних засобів вишивання. Багатство візерунків

подільської або подніпровської вишивки, мережок Київщини, високої художньої майстерності ювелірної чистоти вишивки Полтавщини прославляють український талант у всьому світі.

Отже, народне декоративно-прикладне мистецтво унікальне за можливостями виховного впливу на молодь та формуванню в неї національного світогляду, глибокої духовності, патріотичних почуттів. Система національного виховання ефективно працює за умови розвитку наукової та художньої інформації сутнісно-змістового або образно-символічного блоку, що розкриває істотні ознаки, змістові характеристики, образну і символічну наснагу декоративно-прикладного мистецтва.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція національно-патріотичного виховання молоді. Міністерство України у справах сім'ї, молоді і спорту. Міністерство освіти і науки України. Міністерство оборони України. Міністерство культури і туризму України. №3754/981/538/49 від 27.10.2009.
2. Зязюн І.А. *Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти.//Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія/за ред. І.А. Зязюна. - К., 2000.*
3. Олексюк-Казо Л.М. *Основи прикладної творчості. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006.*
4. Олексюк-Казо Л.М. *Практикум з декоративно-прикладної творчості. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004.*

Олексюк-Казо Л.М. Смысловая информация декоративно-прикладного искусства в системе национального воспитания.

В статье рассмотрено влияние научной и художественной информации декоративно-прикладного искусства на систему национального воспитания будущих учителей технологий.

Ключевые слова: декоративно-прикладное искусство, национальное воспитание, патриотизм, духовность, культура.

Oleksyuk-Kazo L.M. Semantic information of arts and crafts in the national education system.

In this paper we consider the influence of scientific and artistic media arts and crafts on the system of national education of future teachers of technology.

Keywords: arts and crafts, national education, patriotism, spirituality and culture.

УДК 37.01:327

Плахтій Ю.В.

ОСВІТНЯ СИСТЕМА УКРАЇНИ І РИНОК МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

В докладе рассмотрены факторы, которые определяют перспективы образовательной системы Украины на рынке международных образовательных услуг. Особенное внимание уделено европейским стандартам качества образования и проблемам украинской образовательной системы в достижении этих стандартов. Обосновано, что определяющим направлением развития системы высшего образования Украины ради повышения ее конкурентоспособности является интеграция в европейское образовательное пространство в русле выполнения требований Болонского процесса.

Суспільство, яке орієнтується на позитивні зміни, потребує нових освітніх орієнтирів, котрі базуються на розумінні, що вища освіта перетворюється на глобальне підприємство. Такий підхід призвів до формулювання нової стратегічної мети вищої школи, яка включає в себе побудову конкурентоздатної економіки, заснованої на знаннях, підвищення якості зайнятості населення та зміцнення соціальної єдності суспільства. Саме така стратегічна мета визначила основні цілі Болонського процесу.

На сьогодні, в Україні до європейських вимог адаптовано новий перелік галузей знань і напрямів, за якими в Україні здійснюється підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра. Починаючи з 2007-2008 навчального року підготовка бакалаврів у вищих навчальних закладах здійснюється за 48 галузями та 141 напрямом (до цього підготовка здійснювалася за 17 галузями, 77 напрямками і 586 спеціальностями). У стадії розробки перебуває новий перелік спеціальностей з підготовки магістрів. Здійснюються організаційні заходи із запровадження "Додатку до диплома " європейського зразка (Diploma Supplement) [1, с. 14].

Однак, у цілому, формування ринку освітніх послуг в Україні відбувається, на жаль, дещо сповільненими темпами. Найбільшою проблемою української системи освіти на міжнародному ринку освітніх послуг є її незадовільна якість. 24 березня 2007 року на підсумковій колегії МОНМС України було зазначено, що жоден з наших університетів не увійшов до рейтингового списку п'ятиста університетів світу, а більшість з них взагалі не відомі за кордоном.

Визначальним напрямом розвитку системи вищої освіти України задля підвищення її конкурентоздатності є інтеграція у європейський освітній простір у руслі виконання вимог Болонського процесу. У ході інтеграції української системи освіти до європейського освітнього простору перед нею постає ряд проблем: психолого-дидактична некомпетентність більшості викладачів вищої школи; перехід на кредитно-модульну систему організації навчального процесу, що потребує: забезпечення відповідності "вартості " кредиту обсягу і складності учбового матеріалу; визначення педагогічного навантаження в умовах функціонування кредитно-модульної системи; зв'язок вищої школи з ринком праці; практика студентів у реаліях ринкової економіки; розмежування академічної й професійної спрямованості вищої освіти в Україні; приведення освітніх кваліфікаційних ступенів України до стандартів Європейського союзу.

Складнощі у вирішенні цих проблем зумовлені причинами соціального та психологічного характеру. До соціальних причин слід віднести зацікавленість переважної більшості ректорів ВНЗ у збереженні існуючого стану та технологічну й інформаційно-просвітницьку незабезпеченість переходу до європейських стандартів освіти. До психологічних - звичка і готовність населення використовувати усталені схеми відносин між споживачами та виробниками освітніх послуг (хабарі, знайомства тощо); неприйняття значною частиною професорсько-викладацького складу інноваційних методів і технологій в освіті [2, с. 113].